

Особл. част. КК точних, з чітко окреслюваними ознаками складів злочинів. У цьому сенсі спосіб є важливою обставиною як засіб диференціації крим. відповідальності в межах великої групи однорідних злочинів (напр., злочинів проти власності), а також одного і того ж виду злочину – при конструюванні кваліфікованих (особливо кваліфікованих) складів, при формулюванні спец. норм (пп. 4, 5 ч. 2 ст. 115 КК – вбивство з особл. жорстокістю та способом, небезпеч. для життя багатьох осіб). Як ознака складу злочину спосіб виконує специф. функцію визначення меж крим. відповідальності, залежно від нього досить часто вирішується питання – діяння належить до сфери злочин. і караного, чи ні.

Так, доведення до самогубства визнається злочином (ст. 120 КК) за умов, що доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство стало наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності.

Тобто спосіб виступає важливою ознакою об'єктивної сторони складу злочину, він надає якісної визначеності злочину, відображає його суттєві властивості, якими воно відрізняється від ін. діянь – злочин. і незлочин. С. в. з. виступає важливим засобом диференціації крим. відповідальності, у системі прийомів законод. техніки виступає необхідним «інструментом» побудови точних складів злочинів із чітко визначеними ознаками. Урахування С. в. з. надає можливість вирішення багатьох питань крим. відповідальності, у т. ч.

правильної кваліфікації злочинів, відмежування їх від суміжних діянь (злочин. і незлочин.), призначення справедливого покарання.

Лит.: Жордания И. Ш. Структура и правовое значение способа совершения преступления. Тбилиси, 1977; Панов Н. И. Способ совершения преступления и уголовная ответственность. Х., 1982.

М. І. Панов.

СТАБІЛЬНІСТЬ І ДИНАМІЗМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – його невід'ємні та відносно самост. властивості, що нерозривно пов'язані між собою та діалектично обумовлені. Належний баланс між ними дозволяє зберігати стійкість і рівновагу зак-ва про крим. відповідальність, забезпечує його нормальне функціонування і послідовний розвиток, гарантує адекватну, усталену, якісну й ефективну прав. охорону сусп. відносин.

Стабільність – властивість законод. системи, яка відбиває її здатність зберігати певну стійкість, усталеність, відносну незмінність основоположних приписів і норм, а також наступність тих концептуальних положень, які довели свою ефективність протягом більш-менш тривалого часу їх застосування.

Динамізм означає змінюваність законод. системи, можливість оновлюватися, удосконалюватися під впливом зовн. факторів, своєчасно реагувати на відповід. зміни, які відбуваються в д-ві та сусп-ві, що свідчить про здатність зак-ва про крим. відповідальність адаптуватися до змін зовн. середовища і тим самим ефективно охороняти відповідні сусп. відносини.

Стабільність зак-ва про крим. відповідальність надає можливість повноважним держ. органам та їх служб. особам належ. чином оволодіти його приписами, сформувані постій., виважену і, що вкрай важливо, безпомилкову практику його застосування, а зацікавленим суб'єктам – ознайомитися зі змістом відповід. нормат.-прав. актів, узгодити свою поведінку з їх вимогами.

Водночас сусп-во і д-ва зацікавлені в тому, щоб зак-во про крим. відповідальність адекватно, своєчасно й ефективно реагувало на сусп. зміни, тобто було динамічним, розвивалося, перебувало у русі, повною мірою відповідало потребам сусп. життя і новим викликам з боку злочин. середовища. Динамізм зак-ва за умови стабільності основополож. його приписів та ін-тів, чіткість, ясність, конкретність і якість закону, відсутність у ньому «загальних місць», нічим не підкріплених декларацій і закликів – важливий показник прав. культури сусп-ва, вагома гарантія від волюнтаризму та свавілля.

Разом із тим ані стабільність, ані динамізм не є абсолют. властивостями зак-ва про крим. відповідальність, бо вони завжди водночас притаманні йому та врівноважують одна одну. Зак-во, у т. ч. і крим., не може бути тільки стабільним або тільки динамічним. Для нього завжди характерні обидві ці властивості. Ін. справа, що в одні періоди розвитку д-ви і права переважає динамізм прав. рішень, в ін. – їх стабільність. С. і д. з. п. к. в. є складовими його якості, а також передумовами ефективності.

Форм. показником С. і д. з. п. к. в. є індекс змін, доповнень і новел у системі зак-ва, а змістовним – причини

змінюваності такого індексу, тобто встановлення умов, які впливають на співвідношення стабільності та динамізму зак-ва.

Часті і нічим не виправдані зміни окр. норм КК породжують нестабільність всієї системи зак-ва про крим. відповідальність, призводять до порушення його зв'язків, виникнення численних юрид. колізій, утруднюють реалізацію принципу верховенства права, обумовлюють низьку ефективність прав. регулювання. Водночас, якщо зак-во про крим. відповідальність не має належ. рівня динамізму, воно теж втрачає свою ефективність, оскільки не забезпечує актуальності та адекватності прав. регулювання.

Лит.: Тацій В. Я., Борисов В. И., Тютюгин В. И. Стабильность и динамизм – необходимые условия эффективности и качества законодательства Украины об уголовной ответственности. В кн.: Современные проблемы уголовно-правового воздействия: сборник научных статей. Луганск, 2013; Тацій В., Тютюгін В., Пономаренко Ю. Проблеми стабільності й динамізму кримінального законодавства України на сучасному етапі // Вісник Національної академії правових наук України, 2015, №4 (83); Суходубова І. В. Стабільність і динамізм законодавства: поняття, співвідношення та засоби забезпечення. Х., 2016.

І. В. Суходубова, В. І. Тютюгін.

СТАДІЇ ЗЛОЧИНУ (з грец. *στάδιον* – стародавня міра довжини) – передбачені КК суспільно небезпеч. етапи його вчинення, які істотно різняться між собою за ступенем реалізації злочин. наміру, тобто характером діяння (дії або бездіяльності) та мо-

Національна академія правових наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

У двадцяти томах

Том 17

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Харків
«Право»
2017

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2
В27

Редакційна колегія 17-го тому:

В. Я. Тацій (голова),
В. І. Борисов (заступник голови),
В. І. Тютюгін (відповідальний секретар),
Ю. В. Баулін, П. С. Берзін, С. Б. Гавриш, В. К. Грищук,
Н. О. Гуророва, О. О. Дудоров, О. О. Житний, В. О. Навроцький,
М. І. Панов, Є. Л. Стрельцов, В. П. Тихий, Є. В. Фесенко

Координаційна і технічна робота з підготовки видання:

К. А. Новікова, Д. П. Євтуєва

В27 Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Харків : Право, 2016. — .

ISBN 978-966-937-048-8

Т. 17 : Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 2017. — 1064 с. : іл.

ISBN 978-966-937-261-1

Видання є систематизованим зведенням знань про поняття, категорії, норми й інститути кримінального права, окремі злочини та їх групи, основні міжнародно-правові акти у сфері кримінального права. Розглядаються основні теоретичні і практичні проблеми науки та практики застосування кримінального законодавства України. Наводяться відомості про науково-дослідні установи, наукові видання з кримінального права, а також про відомих вчених України у галузі кримінально-правової науки.

Розраховане на науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, працівників органів кримінальної юстиції, а також усіх, хто цікавиться кримінальним правом.

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2

ISBN 978-966-937-261-1 (т. 17)
ISBN 978-966-937-048-8

© Національна академія правових наук України, 2017
© Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2017
© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2017
© Видавництво «Право», 2017